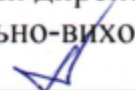

КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ МУЗИЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ІМЕНІ Д. Є. ЗАДОРА»
ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

Циклова комісія «Теорія музики»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник директора
з навчально-виховної роботи
 Гірник М.Ю.

27 серпня 2025
Дата

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ІНСТРУМЕНТОЗНАВСТВО* (ІНСТРУМЕНТОЗНАВСТВО)

галузь знань	02 Культура і мистецтво
спеціальність	025 Музичне мистецтво
освітньо-професійний ступінь	Фаховий молодший бакалавр
освітньо-професійна програма	Музичне мистецтво

Розробник: Теличко Віктор Федорович, викладач-методист, заслужений діяч мистецтв України

Програму навчальної дисципліни «Інструментознавство»* (інструментознавство) обговорено та схвалено на засіданні циклової комісії «Теорія музики», протокол № 1 від 27 серпня 2025 року

Голова циклової комісії

Підпис

Стинич Н.І.

ПІБ

*інтегрований курс загальноосвітньої підготовки в ОПП підготовки фахового молодшого бакалавра

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
	денна форма навчання
Кількість кредитів – 3*	Курс:
	2
	Семестр
	4
Загальна кількість годин - 90*	Аудиторні заняття - 40* год.
	Практичні – 40* год.
	Самостійна робота - 50* год.
	Форми підсумкового контролю: Залік - 4 семестр

* Години за ОПШ

Статус дисципліни: обов'язкова

Мова навчання: українська

МЕТА ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Мета – сформувати основи політембрового сприйняття музичного мистецтва, розкрити універсальність феномену виникнення симфонічного та інших типів оркестрів, їх величезні виражальні можливості.

Завдання – засвоєння здобувачами освіти знань про сучасний симфонічний оркестр та про оркестри інших типів; ознайомлення з найкращими зразками української та світової камерної і оркестрової музики; ознайомлення із звучанням окремих інструментів, оркестрових груп та оркестру в цілому; розвиток художньо-творчого мислення, підготовка до педагогічної та виконавської діяльності.

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Інструментознавство»:

Повинен знати: походження, будову, діапазони усіх найбільш вживаних у музиці інструментів; історію виникнення та будову усіх типів оркестрів; основні засади творення оркестрової тканини; типи співвідношення інструментів та оркестрових груп у фактурі.

Повинен вміти: вірно визначати на слух тембри різних інструментів, поєднання інструментів (в тому числі, мікстове), звучання оркестрових груп та загальне звучання типів оркестрів в цілому; професійно аналізувати оркестровий стиль будь-якого музичного твору; розрізняти авторські оркестрові стилі певних композиторів.

ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Попередньо здобуті знання з дисциплін Сольфеджіо, Теорія музики, Музична література.

ПЕРЕЛІК ЗАГАЛЬНИХ

І СПЕЦІАЛЬНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ВИПУСКНИКА

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів освіти таких компетентностей:

Загальні компетентності:

ЗК 3 Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 5 Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.

ЗК 6 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 7 Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК 8 Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

Спеціальні компетентності:

СК 1 Здатність використовувати знання та розуміння традиційних і сучасних культурно-мистецьких процесів і практик у власній професійній діяльності.

СК 4 Здатність використовувати спеціалізовані знання з теорії, історії та методології музичного мистецтва.

СК 5 Здатність демонструвати професійні навички та уміння в музично-теоретичній/виконавській/педагогічній/організаційно-творчій діяльності.

СК 8 Здатність оперувати професійною термінологією.

СК 10 Здатність використовувати технологічні ресурси, новітні цифрові звукові технології в професійній діяльності.

СК 11 Здатність відслідковувати і оцінювати власний прогрес та досягнення у професійній сфері, проявляти критичну самосвідомість.

СК 13 Здатність презентувати результати своєї творчої /педагогічної/організаційно-творчої діяльності перед аудиторією з урахуванням її специфіки.

СК 14 Здатність до професійної самореалізації.

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ

Вивчення навчальної дисципліни передбачає досягнення наступних результатів:

РН 5 Застосовувати аналіз та синтез для розв'язання інтерпретаційних завдань, абстрактно і творчо мислити.

РН 8 Розпізнавати різні компоненти музичної мови.

РН 9 Оперувати традиційними й сучасними знаннями в контексті освітньої виконавської/музично-теоретичної/педагогічної/ організаційно-творчої діяльності.

РН 13 Використовувати професійну термінологію під час виконання творчих та навчальних завдань.

РН 15 Позитивно сприймати конструктивні критичні зауваження фахівців щодо своїх навчальних та творчих результатів і використовувати їх для власного професійного розвитку.

РОЗПОДІЛ ЗАГАЛЬНОГО ОБСЯГУ ГОДИН МІЖ ВИДАМИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЮ РОБОТОЮ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ, ПОСЛІДОВНІСТЬ, ОРГАНІЗАЦІЙНІ ФОРМИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ

ЗМІСТ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Вокальні голоси, види ансамблів та хорів.

Партитура, її види

Види вокальних голосів. Ансамблі. Типи хорів. Манери співу. Партитура – визначення поняття. Типи партитур. Розташування інструментів у партитурах – загальні засади.

Тема 2. Акустика людських голосів та музичних інструментів.

Види ансамблів та оркестрів.

Загальна характеристика оркестрової тканини

Загальні поняття про форму хвилі музичного звуку. Типи шумів. Музичні тембри та їх акустичні особливості. Види оркестрів, історія їх виникнення. Оркестри різних епох, їхні склади.

Тема 3. Струнні смичкові інструменти

Ручні струнні смичкові: скрипка, альт. Ножні струнні смичкові: віолончель, контрабас. Історія виникнення, походження і розвиток інструментів, особливості будови. Діапазони, штрихи, прийоми гри. Співвідношення струнних смичкових інструментів у ансамблях; струнні смичкові інструменти як оркестрова група.

Тема 4. Дерев'яні духові інструменти

Історія виникнення, походження і розвиток дерев'яних духових інструментів, особливості будови. Діапазони, штрихи, прийоми гри. Співвідношення в ансамблях. Дерев'яні духові інструменти як оркестрова група.

Тема 5. Мідні духові інструменти

Історія виникнення, походження і розвиток мідних духових інструментів, особливості будови. Діапазони, штрихи, прийоми гри. Транспонуючі інструменти. Співвідношення мідних духових інструментів у ансамблях. Мідні духові інструменти як оркестрова група. Духовий оркестр.

Тема 6. Ударні інструменти

Історія виникнення, походження і розвиток ударних інструментів, особливості будови. Діапазони, штрихи, прийоми гри. Ударні з визначеною та невизначеною звуковисотністю. Особливості запису. Роль ударних інструментів у ансамблях та оркестрах. Ударні інструменти як оркестрова група.

Тема 7. Струнні щипкові інструменти. Орган.

Додаткові інструменти оркестру

Історія виникнення, походження і розвиток інструментів, особливості будови. Діапазони, штрихи, прийоми гри. Роль ударних інструментів у ансамблях. Мідні духові інструменти як оркестрова група. Духовий оркестр.

Тема 8. Малий симфонічний оркестр

Будова малого симфонічного оркестру. Акустичні особливості звучання. Використання малого симфонічного оркестру в композиторській практиці. Симфонічна партитура. Основні принципи співвідношення оркестрових груп.

Тема 9. Великий симфонічний оркестр

Будова великого симфонічного оркестру. Акустичні особливості звучання. Використання великого симфонічного оркестру в композиторській практиці. Симфонічна партитура. Основні принципи співвідношення оркестрових груп. Додаткові інструменти та особливості оркестрових стилів окремих композиторів (за вибором викладача).

Тема 10. Основні етапи розвитку симфонічного оркестру

Симфонічний оркестр Гайдна – будова, особливості співвідношення інструментів та оркестрових груп. Роль кожної з груп. Симфонічний оркестр Моцарта та Бетховена. Симфонічний оркестр у романтиків. Особливості будови симфонічного оркестру у музиці ХХ і ХХІ століття. Роль симфонічного оркестру як виконавської одиниці у різних жанрах.

Тема 11. Електронні музичні інструменти.

Комп'ютер і музика

Синтезатор, терменвокс, хвилі Мартено інші електронні інструменти. Виконавська техніка, особливості тембрів. Застосування електронних інструментів. Електроакустична музика – особливості запису, виразові можливості.

Тема 12. Оркестр українських народних інструментів

Будова оркестру українських народних інструментів. Акустичні особливості звучання. Використання оркестру народних інструментів у композиторській практиці. Основні принципи співвідношення оркестрових груп. Оркестр народних інструментів на сучасному етапі.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви тем	Кількість годин				
	денна форма				
	усього	у тому числі			
л		п	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6
Тема 1. Вокальні голоси, види ансамблів та хорів. Партитура, її види	2	-	2	-	-
Тема 2. Акустика людських голосів та музичних інструментів. Види ансамблів та оркестрів. Загальна характеристика оркестрової тканини	7	-	2	-	5
Тема 3. Струнні смичкові інструменти	9	-	4	-	5
Тема 4. Дерев'яні духові інструменти	9	-	4	-	5
Тема 5. Мідні духові інструменти	9	-	4	-	5
Тема 6. Ударні інструменти	9	-	4	-	5
Тема 7. Струнні щипкові інструменти. Орган. Додаткові інструменти оркестру	7	-	2	-	5
Тема 8. Малий симфонічний оркестр	2	-	2	-	-
Тема 9. Великий симфонічний оркестр	7	-	2	-	5
Тема 10. Основні етапи розвитку симфонічного оркестру	11	-	6	-	5
Тема 11. Електронні музичні інструменти. Комп'ютер і музика	9	-	4	-	5
Тема 12. Оркестр українських народних інструментів	7	-	2	-	5
Залік	2	-	2	-	-
Всього годин	90*	-	40*	-	50*

САМОСТІЙНА РОБОТА

Назва тем	Кількість годин
Тема 2. Акустика людських голосів та музичних інструментів. Види ансамблів та оркестрів. Загальна характеристика оркестрової тканини	5
Тема 3. Струнні смичкові інструменти	5
Тема 4. Дерев'яні духові інструменти	5
Тема 5. Мідні духові інструменти	5
Тема 6. Ударні інструменти	5
Тема 7. Струнні щипкові інструменти. Орган. Додаткові інструменти оркестру	5
Тема 9. Великий симфонічний оркестр	5
Тема 10. Основні етапи розвитку симфонічного оркестру	5
Тема 11. Електронні музичні інструменти. Комп'ютер і музика.	5
Тема 12. Оркестр українських народних інструментів.	5
Всього годин	50*

ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Результати навчання здобувача освіти, що відображають досягнутий ним рівень компетентностей відносно очікуваних, ідентифікують і вимірюють у процесі контрольних заходів за допомогою критеріїв.

Оцінювання здобувачів освіти охоплює низку письмових, усних, практичних контрольних процедур, які використовують відповідно до компетентнісних характеристик (знання, вміння/навички, комунікація, відповідальність і автономія) результатів навчання, досягнення яких контролюється.

Результати навчання здобувача освіти, що відображають досягнутий ним рівень компетентностей відносно очікуваних, ідентифікують і вимірюють у процесі контрольних заходів за допомогою критеріїв.

Оцінювання здобувача освіти охоплює низку письмових, усних, практичних контрольних процедур, які використовують відповідно до компонентнісних характеристик (знання, вміння/навички, комунікація, відповідальність і автономія) результатів навчання, досягнення яких контролюється.

Вимірювання рівня досягнення результатів навчання здійснюється експертно за критеріями.

Оцінювання результатів навчання здобувачів освіти проводиться під час проведення поточного і підсумкового контролю.

Поточне оцінювання здійснюється на всіх етапах навчальної діяльності у формах: опитування здобувачів освіти на предмет засвоєння навчального матеріалу; тестового контролю; виконання студентами письмових контрольних робіт, перевірка самостійної роботи.

Семестровий контроль проводиться відповідно до навчального плану у формі заліку або екзамену, в терміни встановлені графіком освітнього процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеною програмою навчальної дисципліни.

Згідно з навчальним планом з метою контролю знань здобувачів освіти в кінці IV семестру – залік.

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є поточний контроль знань здобувачів освіти. До його основних завдань належать:

- оцінювання рівня засвоєння здобувачами освіти програмного матеріалу дисципліни;
- інформування здобувачів освіти про якість їх роботи над вивченням дисципліни;
- мотивація здобувачів освіти до систематичної активної роботи протягом семестру;
- аналіз успішності та вплив викладача на процес самостійної роботи здобувачів освіти й ефективність навчального процесу в цілому.

Систематичність і активність роботи здобувачів освіти протягом семестру контролюються й оцінюються за такими видами роботи:

- виступи на практичних заняттях;
- участь в обговоренні питань з певної теми;
- відповіді на запитання викладача;
- виконання домашніх завдань;
- застосування знань на практиці;
- Відповіді на запитання що виносяться на залік.

ЗАЛКОВІ ВИМОГИ IV семестр

1. Аналіз прослуханого твору (інструменти, що звучать; епоха написання та оркестровий стиль; особливості оркестрової тканини).
2. Перевірка теоретичних знань: відповідь на 5 - 7 запитань на основі вивченого матеріалу (за вибором викладача).

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії навчальних досягнень здобувачів освіти
I. Початковий	1	Здобувач освіти не володіє матеріалом. Словниковий запас не дає змогу викласти думку на елементарному рівні. Самостійне опрацювання навчального матеріалу відсутнє.
	2	Здобувач освіти володіє незначною частиною матеріалу, має слабо сформований рівень сприйняття музичних творів. Самостійне опрацювання навчального матеріалу відсутнє.
	3	Здобувач освіти виявив недостатній рівень знань і вмінь з вивченого навчального матеріалу. допускає суттєві помилки під час відповідей. Відповіді не послідовні, фрагментарні, відсутні власні висновки. Демонструє низькі знання спеціальної музичної термінології, завдання самостійної роботи не виконуються або виконуються на дуже низькому рівні.

II. Середній	4	Здобувач освіти володіє незначною частиною матеріалу, має обмежений словниковий запас, дає частково правильну відповідь. Самостійна робота опрацьована лише частково. Не застосовує спеціальну музичну термінологію.
	5	Здобувач освіти володіє певною частиною матеріалу, виявляє недостатнє знання спеціальної музичної термінології, словниковий запас обмежений. Фрагментарно володіє матеріалом самостійної роботи.
	6	Здобувач освіти виявив середній рівень знань і вмінь з вивченого навчального матеріалу. Здобувач освіти має змогу використовувати набуті знання, вміння та навички на середньому рівні, що обумовлено задовільним засвоєнням музичного, теоретичного та історичного матеріалу. Має суттєві недоліки в опануванні деяких розділів навчального, матеріалу програми дисципліни. Здобувач освіти допускає багато помилок, що потребує втручання викладача. Завдання самостійної роботи виконав у неповному обсязі. Бракує послідовності, власних висновків та узагальнень.
III. Достатній	7	Здобувач освіти демонструє належні знання, але робить непереконливі висновки, непослідовно викладає свої думки, допускає термінологічні помилки. Здобувач освіти допускає неточне виконання окремих вимог самостійної роботи з навчальної дисципліни.
	8	Здобувач освіти належно володіє засвоєним матеріалом, має стандартне мислення. Рівень опанування дисципліни відповідає майже всім вимогам високого рівня навчальних досягнень. Здобувач освіти викладає матеріал обґрунтовано, демонструє розвинуте індивідуальне мислення, але при відповідях на деякі питань допускає окремі несуттєві неточності та незначні помилки. В основному володіє матеріалом самостійної роботи. При відповіді студенту бракує власних висновків та узагальнень. Недостатньо володіє спеціальною музичною термінологією.
	9	Здобувач освіти має хороші знання, але припускається несуттєвих неточностей. Здобувач освіти виявив достатній рівень знань і вмінь програмного матеріалу, навчальний матеріал засвоєний у повному обсязі, опрацьовані всі теми для самостійного вивчення. Рівень опанування дисципліни відповідає майже всім вимогам високого рівня навчальних досягнень. Здобувач освіти викладає його обґрунтовано, демонструє розвинуте індивідуальне мислення, але при відповідях на деякі питань допускає окремі несуттєві неточності та незначні помилки, а також не вистачає послідовності у побудові власних висновків та узагальнень. Володіє навчальним матеріалом, передбаченим для самостійного вивчення. Допускає неточне виконання окремих вимог самостійної роботи з навчальної дисципліни.

IV. Високий	10	Здобувач освіти має міцні знання, але при відповіді припускає незначні неточності у формулюванні думки та неточно використовує спеціальну музичну термінологію. Демонструє вміння систематизувати, узагальнювати матеріал. Володіє матеріалом самостійної роботи. Відповідь свідчить про цілісне засвоєння матеріалу, про досить високий рівень знань та навичок. Вказані у відповіді неточності долає самостійно.
	11	Здобувач освіти має ґрунтовні знання в межах програми, вміє використовувати набуті знання, у відповіді використовує спеціальну музичну термінологію, демонструє її усвідомлення. Демонструє розвинуте індивідуальне музичне мислення, вміє самостійно аналізувати, оцінювати, узагальнювати опанований матеріал, самостійно користуватися джерелами інформації. Володіє матеріалом самостійної роботи у повному обсязі.
	12	Здобувач освіти володіє переконливими знаннями з навчального матеріалу, виявляє системні, глибокі, міцні знання в межах вимог навчальної програми, усвідомлено використовує їх в стандартних та нестандартних ситуаціях, у практичній діяльності. Вільно оперує термінологією з дисципліни. Здобувач освіти опрацьовує всі теми для самостійного вивчення на високому рівні. Відповіді студента повні, правильні, логічні, містять аналіз, систематизацію, узагальнення. Здобувач освіти демонструє розвинуте індивідуальне музичне мислення, вміє самостійно аналізувати, оцінювати, узагальнювати опанований матеріал, самостійно користуватися джерелами інформації, приймати рішення. Здобувач освіти виявляє пізнавально-творчий інтерес у вивченні дисципліни. Володіє матеріалом самостійної роботи у повному обсязі, самостійно віднаходить додаткову літературу.

*Оцінювання знань здобувачів освіти у 4 семестрі здійснюється за 12-бальною шкалою, яка трансформується відповідно в національну шкалу («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Таблиця відповідності шкал оцінювання*

12-бальна шкала оцінювання	Національна шкала
12	відмінно
11	
10	
9	добре
8	
7	
6	задовільно

5	незадовільно
4	
3	
2	
1	

Під час переведення оцінки в національну шкалу враховується стан виконання самостійної роботи здобувача освіти:

Оцінка за національною шкалою	Вимоги до виконання самостійної роботи здобувача освіти
відмінно	самостійна робота виконана в повному обсязі, без зауважень
добре	самостійна робота виконана в повному обсязі, може містити незначні зауваження
задовільно	самостійна робота виконана частково або до її виконання є суттєві зауваження
незадовільно	самостійна робота не виконана

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Базова

1. Гуменюк А. Українські народні інструменти. К. Наукова думка. 1967.
2. Дrajниця Л. Інструментознавство. Львів. 2011
3. Камінський В. Електронна і комп'ютерна музика. Львів. Сполом. 2001
4. Юцевич Ю. Словник музичних термінів. Київ. Музична Україна. 1977.
5. Шип В.С. Музична форма: від звуку до стилю. Київ. Заповіт, 1998.
6. Хащеватська С. Інструментознавство. Вінниця. Нова книга. 2008

Допоміжна

1. Музична енциклопедія. Київ. В 6 томах. 2005 – 2012.
2. Завадинський Д. Курс читання симфонічних партитур. – К., 1983

Інформаційні ресурси

1. https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A2%D0%B8%D0%BF%D0%B8_%D1%81%D0%BF%D1%96%D0%B2%D0%B0%D1%86%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D1%85_%D0%B3%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B2
2. http://studopedia.com.ua/1_24356_harakteristika-i-klasifikatsiya-spivatskih-golosiv.html
3. http://makivka.at.ua/publ/khorove_mistectvo/khor_vidi_khoriv_ta_jikh_diapazoni/2-1-0-3
4. <https://wol.jw.org/uk/wol/d/r15/lp-k/102008124>
5. <https://uahistory.co/pidruchniki/arystova-art-integrated-course-5-class2022/13>.

6. <https://muzabetka.com.ua/simfonichniy-orkestr-udarni-elektronniinstrumenti.html>
7. <https://uahistory.co/pidruchniki/kondratova-musical-art-7-class-2015/32>.
8. http://yanasilina.blogspot.com/2020/04/blog-post_22.html
9. <https://sway.office.com/G2RGkWsOI5ncLKnr?ref=Link>
10. <https://repository.sspu.edu.ua/bitstream/123456789/12>